

Syddemaen

Syltemaden hed tilbage i 1600-tallet Syddemaen. Sydde kommer fra et gammelt dansk ord sudda, der betyder "en med vædske gennemtrukket masse". Og made er et kendt ord for eng. Så Syltemade betyder "våde enge", som man også oplever dem i dag, når man færdes på stien ved åen. Langs ådalen har flere gårde og huse særprægede navne som Møntenselle (Myntens Elle), Slåenhjelm, Æresager (Ehridtz Ager), Nøjsomhed og Flidsbo.

De syge ved Eskilds Kilde

I skrænterne udspringer flere steder kildevæld. Et af disse, som er beliggende på østsiden af åen, kaldes Eskilds Kilde. Den nævnes i 1769 i en præsteindberetning: "...en liden kilde, som kaldes Eschields Kilde, hvis vand er af en særdeles klarhed og smag.. kan man ved levninger af klude og pjalter erfare, at der ere de som ved Sct. Hans tiider betiener sig af vandet." Der hentydes til, at syge og svagelige personer søgte helbredelse ved kilden ved at bade og drikke ved kilden og dernæst efterlade et stykke af deres tøj eller bandager på et "kludetræ". Herved befriede man sig for sygdommen, som blev overtaget af træet.

Da naturens kræfter var stærkest omkring Sct. Hans, mente man at dette også gjalt kildernes vand, derfor var kilder af den art mest besøgt omkring midsommer.

Engvanding

Et par steder i ådalen ses rester af et engvandingsanlæg. Det er formentlig bygget sidst i 1800-tallet. Efteråret og forår holdt man åvandet tilbage med et stemmeværk, så engen blev oversvømmet. På den måde blev engen beskyttet mod nattefrost og gødet med næringsstoffer fra de omkringliggende marker. Det gav en bedre høhøst, og man kunne så holde flere kreaturer på de øvre marker om vinteren og dermed øge produktionen af mælk, smør og ost. Således levede også Syltemaden op til det gamle ord om at "eng er agers moder".

Engvandingsanlæg.

Et dramatisk landskab dannet af is og smeltevand

Ådalen er dannet under istiden af en rivende strøm af smeltevand, der skyllede grus og sten med sig. Nord for Syltemade Ådal ligger søerne Sørup, Hvidkilde, Nielstrup og Ollerup som en perlerække i en bred dal. Isranden lå i den periode ved Ollerup Sø. Den brede dal med søerne har retningen øst-vest, men bliver smallere og mere skarpt nedskåret, hvor den løber mod syd ned i Syltemade Ådal. Den brede del af dalen kan være dannet som en tunneldal, hvor en smeltevandsflod har udgravet en dal under gletcheren, og de dybeste steder ses i dag som de fire søer.

Hvor smeltevandet kom ud under gletcheren og fortsatte mod havet, udhuledes efterhånden den 20 meter dybe erosionsdal, vi i dag kender som Syltemade Ådal.

Den vigtige afgræsning

Den fredede ådal rummer flere beskyttede og sjældne naturtyper: kildevæld, eng, mose, stævningsskov, overdrev og strandeng. Det giver en enestående artsrigdom af planter, fugle, insekter og svampe som trives i det lysåbne kulturlandskab, og som Danmark gennem internationale aftaler har forpligtet sig til at bevare. Derfor samarbejder Svendborg Kommune med lodsejere i ådalen om afgræsning og pleje af området. Stien langs åen går således gennem klaplåger ind til de forskellige dyrefolde.

Ådalen er privatejet. Tag hensyn til de græssende dyr. Gå kun på stierne, og hold hunden i snor hele året.

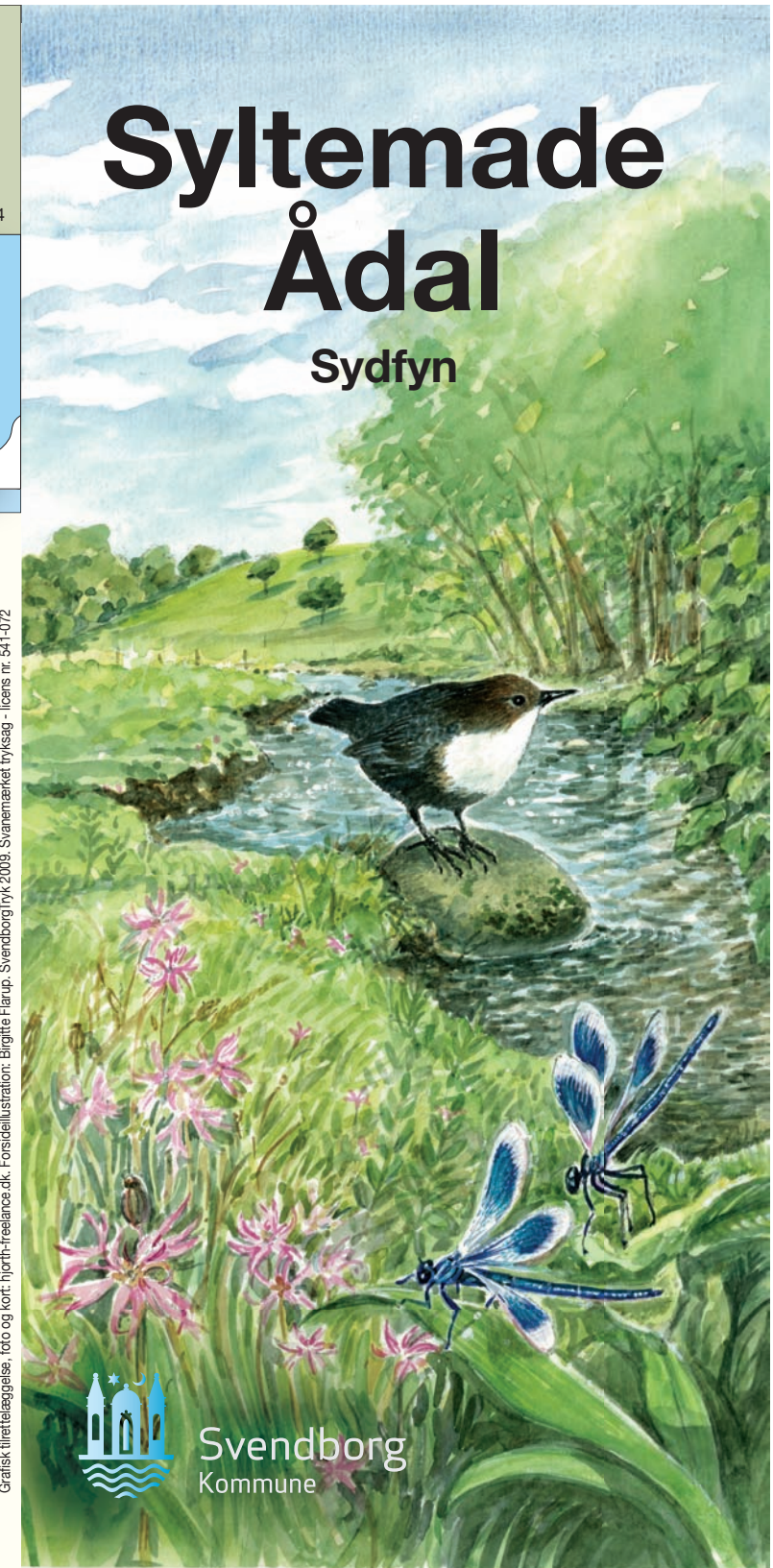
Der er næsten hele året meget vådt i ådalen, så husk gummistøvlerne!

Svendborg
Kommune

Syltemade Ådal Sydfyn

Grafisk tilrettelæggelse, foto og kort: hirth-freelance.dk. Forsideillustration: Biggitte Farup. SvendborgTrik 2009. Svanemærket tryksag - licens nr. 541-072

Syltemade Ådal

Fuglestemmer og dufte i ådalen

I april, maj og juni er det særlig dejligt at gå i Syltemade Ådal: Der er endnu ingen myg, områdets spændende flora viser sig fra sin smukkeste side, og ikke mindst kan man lytte til over tyve arter af småfugle, der synger i de forskellige biotoper: mose, eng, rørskov, pilekrat, skov og overdrev. Måske Fyns bedste sted at høre fuglestemmer.

Den fine duft fra vandmynte og blomstrende hvidtjorn, bækkene der klukker i slyngningerne og et dansende guldsmedepar, gør en tur langs Syltemade Å til en sjældent dejlig naturoplevelse for alle sanser.

Ikke kun en Morten Korch-kulisse

Men landskabet her er ikke bare en kulisse fra en svunden tid før 1950'erne, da der stadig var økonomi i at lade dyr afgræsse enge og overdrev.

De mange forskellige naturtyper og levende organismer er dele af et sammenhængende kredsløb, hvor f.eks. en plante som trævlekrone er afhængig af afgræsning og en fugtig jordbund, og naturligvis bestøvning fra insekter. Hvor engleremor-sommerfuglen foretrækker at lægge sine æg på mjødurten. Og hvor vandstæren om vinteren overlever på en diæt af vårflyelarver fra åen.

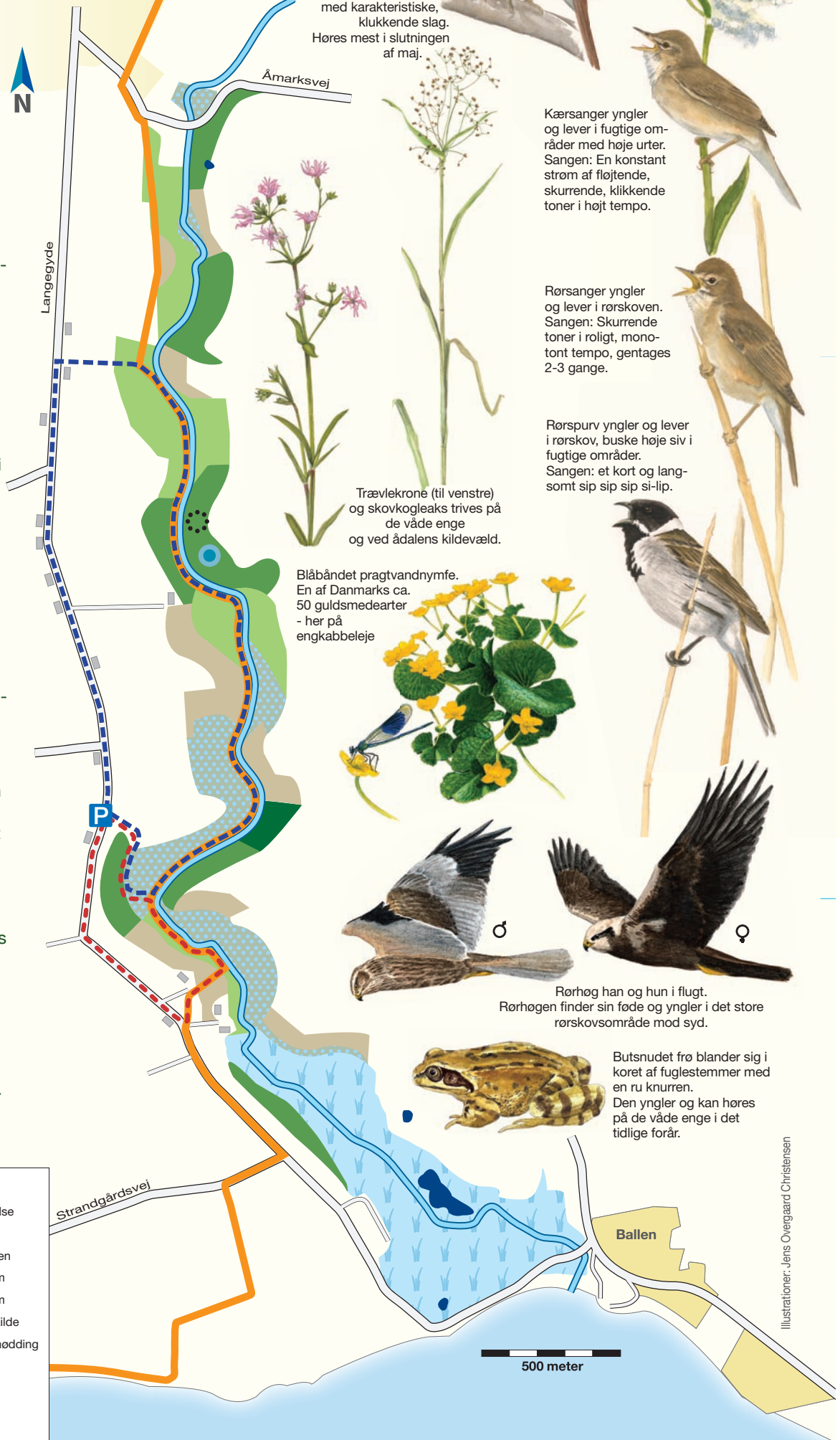
Kvælstof truer ådalens artsrigdom

Balancen og dermed artsrigdommen kan imidlertid let forstyrres. F.eks. vil et stort nedfald af luftbårent kvælstof gøde enge og overdrev, så de mindre næringskrævende planter overgroes af en høj, ensartet vegetation af brændenælder, dueurt og vild kørvel. Stort set det samme sker, hvis afgræsningen af enge og overdrev ophører.

Kalkrige kildevæld

Et specielt sjældent samspil mellem arter ses omkring kildevæld på skrænterne, hvor iskoldt, kalkrigt, rent grundvand vælder frem og løber til åen. Her trives planter, mosser og insekter, der ynder det særlige miljø.

Vester Skerninge

Nattergalen yngler i tæt, skyggefuld løvskov i fugtige områder. Sangen: Serier af triller med karakteristiske, klukkende slag. Høres mest i slutningen af maj.

Mjødurt har utallige gode egenskaber som lægeplante.

Kærsanger yngler og lever i fugtige områder med høje urter. Sangen: En konstant strøm af fløjttende, skurrende, klikkende toner i højt tempo.

Rørsanger yngler og lever i rørskoven. Sangen: Skurrende toner i roligt, monotont tempo, gentages 2-3 gange.

Rørspurv yngler og lever i rørskov, buske høje siv i fugtige områder. Sangen: et kort og langsomt sip sip sip si-lip.

Trævlekrone (til venstre) og skovkogleaks trives på de våde enge og ved ådalens kildevæld.

Blåbåndet pragtvandnymph. En af Danmarks ca. 50 guldsmedearter - her på engkabbeleje

Rørhøg han og hun i flugt. Rørhøgen finder sin føde og yngler i det store rørskovsområde mod syd.

Butsnudet frø blander sig i koret af fuglestemmer med en ru knurren. Den yngler og kan høres på de våde enge i det tidlige forår.

Signaturforklaring

	Skov/krat		Bebyggelse
	Stævningsskov		Asfaltvej
	Overdrev		Øhavsstien
	Eng		Sti 3,5 km
	Våd eng		Sti 1,5 km
	Mose		Eskilds Kilde
	Sø		Køkkenmødding
	Vandløb		P-plads
	Bymæssig bebyggelse		